

в інформаційній сфері з партнерами інших країн та міжнародних організацій, сприятиме окресленню ділянок і напрямів діяльності, на яких доцільно застосування правових, організаційних, інженерно-технічних, методичних заходів захисту інформації та сфери її обігу.

Пастушенко Сергій Володимирович –
ад'юнкт кафедри кримінального процесу
КНУВС

ЗАСТОСУВАННЯ ДО НЕПОВНОЛІТНІХ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ, НЕ ПОВ'ЯЗАНИХ З ПОЗБАВЛЕННЯМ ВОЛІ

Попередження злочинів серед неповнолітніх є одним з першочергових завдань, що стоїть перед правоохоронною системою нашої держави. Суспільство заклопотане перш за все тим, щоб захистити себе від малолітніх правопорушників, і в той же час повернути тих, які оступилися до нормального життя.

Особливе значення для попередження і профілактики злочинів серед неповнолітніх має процесуальна діяльність при провадженні у кримінальних справах. Кримінально-процесуальні заходи, які застосовуються до неповнолітніх, у тому числі й запобіжні заходи, можуть реально сприяти попередженню правопорушень у майбутньому і в той же час забезпечити їх виправлення.

Важливе значення при провадженні у справах про злочини неповнолітніх має застосування до них запобіжних заходів. Дані заходи державного примусу застосовуються в кримінальному процесі з метою створення найбільш оптимального режиму при якому забезпечується реалізація завдань кримінального судочинства. Правильність обрання запобіжних заходів гарантується чіткою регламентацією в процесуальному законі умов, та порядку їх застосування, наявністю прокурорського нагляду та судового контролю за законністю діяльності органів розслідування.

На практиці до неповнолітніх, в основному, застосовуються два запобіжні заходи - підписка про невиїзд та взяття під варту. З точки зору інтересів попередження злочинності, практика застосування лише двох запобіжних заходів є не зовсім правильною, оскільки вона недостатньо використовує виховні і профілактичні можливості інших запобіжних заходів, таких як особиста порука та віддання неповнолітнього під нагляд батьків, опікунів, піклувальників або адміністрації дитячої установи. Розширення практики застосування даних запобіжних заходів дозволить розпочати процес перевиховання неповнолітнього вже зі стадії досудового розслідування.

Перевага запобіжних заходів, не пов'язаних з ізоляцією від суспільства полягає в тому, що вони носять не лише попереджувальний, але і виховний

характер. Ефективність неізоляційних запобіжних заходів побудована на реалізації важливих психологічних властивостей людини: співчуття, довіри, сорому, відповідальності тощо. Більшість працівників органів розслідування не застосовують як запобіжні заходи особисту поруку і віддання неповнолітнього під нагляд батьків, опікунів, піклувальників або адміністрації дитячої установи не тому, що для їх застосування немає підстав, а через складність та недостатню визначеність процедури, ніж цього вимагає підписка про невиїзд.

Також при застосуванні запобіжних заходів до неповнолітніх органи досудового слідства не виконують належним чином вимоги ст. 433 КПК України щодо обов'язку повного з'ясування обставин, що входять до предмету доказування по даній категорії кримінальних справ, а саме: вік неповнолітнього; стан здоров'я та загального розвитку; його характеристику (ставлення до навчання, праці, поведінка в побуті тощо); умови життя і виховання; обставини, що негативно впливали на його виховання; вплив дорослих підмовників та інших осіб, які втягнули неповнолітнього у злочинну діяльність, а також його ставлення до вчиненого діяння. Чітке встановлення цих обставин допоможе правильно визначитися із застосуванням до неповнолітнього того чи іншого запобіжного заходу.

Відповідно до ст. 436 КПК України до неповнолітніх може застосовуватися спеціальний запобіжний захід у вигляді віддання неповнолітнього під нагляд батьків, опікунів, піклувальників або адміністрації дитячої установи. Даний запобіжний захід має великий виховний вплив. З одного боку він дає неповнолітньому шанс замислитися про свою поведінку, з усією відповідальністю підійти до довіри, яка йому виражена слідчим і особою, яка погодилася взяти його на поруки. З іншого боку у слідчого з'являється можливість прослідкувати за неповнолітнім, визначити ступінь його виправлення. В даному аспекті гостро постає питання про особу, якій можна віддати неповнолітнього під нагляд або на поруки. В будь-якому випадку це повинна бути особа, яка користується у неповнолітнього авторитетом і повагою, позитивно характеризується у побуті, проявляє турботу до неповнолітнього, та може забезпечити контроль за його поведінкою.

Крім того при застосуванні до неповнолітнього запобіжного заходу, на наш погляд, завжди необхідно виходити з вимог Конвенції про права дитини, відповідно до якої арешт використовується лише як крайній захід і на протязі якого можна коротшого періоду часу.

Для правильного вирішення питання про застосування запобіжного заходу щодо неповнолітнього також необхідно враховувати обставини, які хоч і не охоплюються цілями кримінально-процесуального закону, але мають велике кримінологічне значення: мотивація злочинної поведінки; роль підлітка у скоєнні злочину; причини і умови скоєння злочину; умови життя і виховання

неповнолітнього; розумовий розвиток і психічний стан підлітка; поведінка до і після вчинення злочину неповнолітнім; поведінка підлітка під час розслідування та інше.

Враховання цих обставин та обставин передбачених ст. 433 КПК України дасть можливість правильно вирішити питання щодо обраних до неповнолітнього альтернативного запобіжного заходу не пов'язаного з позбавленням волі.

Пеліван Іван Сергійович –

здобувач кафедри кримінального процесу
КНУВС

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА СТ. 209 КК УКРАЇНИ

Аналіз вітчизняної практики протидії економічній злочинності свідчить про суттєві розбіжності в оцінках масштабів відмивання злочинних доходів, що в цілому, свідчить про суперечність наукових поглядів і реальних показників, які підтверджуються офіційною статистикою. Скажімо, за останні три роки правоохоронними органами порушено кримінальні справи лише за третинною матеріалів з ознаками легалізації (відмивання) доходів, переданих суб'єктами державного моніторингу. З числа порушених справ потрапляють до суду не більше 10 %, і лише в поодиноких випадках винесено обвинувальні вироки.

Однією з причин, що негативно впливає на стан речей визнається недосконалість чинного законодавства про кримінальну відповідальність. В Україні хоча й створене правове підґрунтя протидії цьому негативному явищу, а національне законодавство привели у відповідність положенням міжнародних конвенцій, водночас, більшість чинних на сьогодні нормативних актів потребують доопрацювання й суттєвого уточнення. Йдеться, зокрема, про редакцію ст. 209 КК України, яка, на наш погляд, є недостатньо чіткою і складною для сприйняття.

На основі аналізу масиву кримінальних справ та судової практики нами виокремлено низку проблемних питань застосування ст. 209 КК України, що мають бути розв'язані у рамках вдосконалення національного законодавства про кримінальну відповідальність та кримінально-процесуальних норм.

По-перше, у диспозиції ч. 1 ст. 209 КК України предмет злочину визначається як *кошти та інше майно*, одержане внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів. Терміни, використані для позначення предмета злочину, не узгоджені. Йдеться про неоднозначність визначення предмета легалізації у назві ст. 209 КК (доходи) та у її диспозиції (кошти та інше майно), а також різне тлумачення у законодавстві змісту обох понять. Зміст терміну “доходи” у Законі України від 28 листопада 2002 р. “Про запобігання та протидію легалізації